

جشن تکلیف

کلیدواژه: جشن تکلیف.

پرسش: چگونه می‌توانم جشن تکلیف جذاب برای فرزندم بگیرم و این جشن چه ویژگی‌هایی داشته باشد که اثرات تربیتی آن در ذهن او و دیگران مثبت باشد؟

پاسخ:

فهرست مندرجات

- ۱ - مقدمه بحث
- ۲ - معنا و مفهوم تکلیف
- ۳ - سنت حسنه جشن تکلیف
- ۴ - ویژگی‌های جشن تکلیف
 - ۴.۱ - هدیه دادن
 - ۴.۲ - لباس
 - ۴.۳ - خاطره‌ای شیرین
 - ۴.۴ - دعوت دوستان و همسالان
 - ۴.۵ - افزایش بینش
 - ۴.۶ - مکان و زمان
 - ۴.۷ - دعوت‌نامه
- ۵ - معرفی منابع
- ۶ - پانویس
- ۷ - منبع

مقدمه بحث

یکی از حساس‌ترین مراحل زندگی **انسان**، دوران بلوغ و رسیدن به **سن تکلیف شرعی** است. از نظر **اسلام** این قسمت از زندگی انسان، بسیار اهمیت دارد. در این دوران است که بنای اساسی شخصیت فردی و اجتماعی جوان پایه‌ریزی می‌شود. در این دوران حساس، جوان واقعاً نمی‌داند چه کار کند و چه چیزی در وجود او دارد اتفاق می‌افتد. تغییرهای عمومی بدن و تأثیرهای روانی آن، چنان سریع و همه‌جانبه است که او را دچار تشویش و نگرانی می‌کند و برخوردها و ارتباط‌های او را با اطرافیان و خانواده‌اش دچار مشکل می‌سازد. در این زمان است که او شدیداً نیاز به صحبت دارد و در پی یافتن یک نقطه اتکای روانی و روحی است. دوست دارد دیگران به شخصیتش **احترام** بگذارند و او را مورد توجه قرار داده و به حساب آورند؛ بنابراین والدین و **مربیان** باید به او مسئولیت بدهند تا شخصیتش شکوفا گردد. هم‌چنین والدین و مربیان می‌توانند با برپایی مراسم ویژه، همانند مناسبت‌های اسلامی (از قبیل **عید قربان**، **غدیر** و **فطر**) این روز مهم **بلوغ شرعی** را برای همیشه در **ذهن** و باور نوجوان جاودانه سازند.

معنا و مفهوم تکلیف

تکلیف در اصطلاح لغوی، از ریشه «کلفت» به معنای سختی و دشواری می‌آید و غرض این است که نوجوان با نایل شدن به این مرحله از **زندگی**، خود را پذیرای اعمال و افعالی نماید که در **شیرع**، **فرائض** و **واجبات** نام گرفته‌اند و قبل از این مرحله و در سنین کودکی، موظف به انجام آن‌ها نبوده است. این‌که چرا به این مجموعه از اعمال و **عبادات**، تکلیف اطلاق می‌شود، نکته‌ای است که باید ریشه آن را در طبیعت انسان جست‌وجو نمود. طبیعت انسان آمیخته با نوعی **تساهل** و **تسامح** است. به گونه‌ای که عنصر راحت‌طلبی و آسان‌گرایی در وجود او از چیرگی و قدرتی خاص برخوردار است. درحالی‌که عبادت و فرائض، با نوعی زحمت و در مواردی با سختی و مشقت همراه است و انجام آن‌ها مستلزم غلبه بر **طبع** آسان‌گرای **انسان** می‌باشد. انسان باید با بهره‌گیری از نیروی **اراده** بر جاذبه‌های طبیعت خویش، فایق گردد تا موفق به انجام تمام فرائض شود.

لنا شرفی، مجدرضا، دنیای نوجوان، ص ۹۶، مؤسسه فرهنگی منادی تربیت، چاپ ششم، ۱۳۸۳ ش.
البته والدین می‌توانند با تربیت صحیح، افزایش بینش فرد، و برنامه‌های متنوع این **تکالیف** را شیرین کنند تا فرد از آن **استقبال** کند.

در گذشته بعضی از علمای بزرگ ما، فرا رسیدن دوران بلوغ و تکلیف را برای نوجوانان خود جشن می‌گرفتند و بزرگان را دعوت نموده و در مراسم باشکوهی از او به عنوان یک فرد بالغ نام برده و حصار مجلس نیز به او تبریک می‌گفتند و بدین طریق به او می‌فهمانیدند که این مرحله از زندگی شما، سرآغاز **حیات** با **ارزش** و جدید است، که همانند سایر بزرگسالان رشدیافته، مورد خطاب **خداوند** قرار می‌گیری و مسئولیت پیدا می‌کنی و باید خود تصمیم بگیری. تو دارای **شخصیت** مستقل شده‌ای و در رفت‌وآمدها، در نشست‌وبرخاست‌ها و در ارتباط با دیگران باید حریم و **حدود الهی** را رعایت کنی و بدین‌سان، با او به عنوان یک شخصیت رشدیافته، رفتار می‌کردند و همین امر به پرورش و رشد روحی و روانی او کمک می‌کرد و کم‌کم او را برای پذیرفتن وظایف پر مسئولیت زندگی آینده خود آماده می‌ساخت. بنابراین والدین و مسئولین نیز می‌توانند با برپایی مراسم جشن، این روز مهم را گرامی داشته، تا نوجوان کم‌کم خود را برای انجام وظایف شرعی خود آماده سازد؛ ولی آنچه در این میان حائز اهمیت است، محتوای این مراسم و جشن است، که هر چه قدر روح معنوی در آن **حاکم** باشد، اثراتی مثبت خواهد داشت.

[۱۳] فرهادیان، رضا، والدین و مربیان مسئول، ص ۱۰۳، دفتر تبلیغات اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۳ ش.

ویژگی‌های جشن تکلیف

برخی ویژگی‌های جشن تکلیف، عبارت‌اند از:

← هدیه دادن

هدیه دادن به نوجوان در تثبیت این روز مهم، عملی ارزنده است. حتی در روابط انسانی میان **مؤمنین** و اعضای **خانواده** نیز توصیه شده است که به یکدیگر هدیه بدهید تا محبت‌ها بیشتر شود؛ لکن باید دقت نمود که هدایا صرفاً در جهت مصرف‌گرایی و تجمل‌پرستی نباشد؛ بلکه به نحوی دربرگیرنده روح اسلامی و عبادی باشد؛ مثلاً هدای کتب مفید و خواندنی، داستان‌های اخلاقی و اجتماعی، شرح حال و سیره انسان‌های بزرگ و خود ساخته، کارها و بازی‌های فکری و از این قبیل، می‌تواند تأثیر مثبت و سازنده‌ای در نوجوان به وجود آورد. چنانچه والدین و اولیا احساس کردند که نوجوان به جهت علایق دنیوی، به هدایای گران‌قیمت، بیش از حد **اعتدال** علاقه‌مند شده است و **روح** مصرف و دنیاگرایی در او تقویت شده است، با آگاهی بخشیدن به وی و گفت‌وگوهای سازنده اخلاقی، او را متوجه ارزش فکری و معنوی **هدیه** کنید، تا تعادل لازم در او به وجود آید.

[۱۴] شرفی، مجدرضا، دنیای نوجوان، ص ۱۰۴، مؤسسه فرهنگی منادی تربیت، چاپ ششم، ۱۳۸۳ ش.

← لباس

استفاده از **لباس سفید** و تمیز برای چنین روزی - به خصوص برای **دختران** - همراه با مقنعه سفید و احیاناً چادر سفید، در جهت جاودانگی **روز تکلیف**، تأثیر بسیار خوبی خواهد داشت. علاوه بر آن در **روایات** و **احادیث اسلامی**، به استفاده از لباس سفید و تمیز برای **عبادت** توصیه فراوانی شده است.

[۱۴] شرفی، مجدرضا، دنیای نوجوان، ص ۱۰۴، مؤسسه فرهنگی منادی تربیت، چاپ ششم، ۱۳۸۳ ش.

← خاطره‌ای شیرین

تهیه و تدارک مجموعه‌ای از وسایل رشد معنوی برای نوجوان می‌تواند خاطره‌ای فراموش‌نشدنی به **ارمغان** بیاورد. این امر که به ذوق و سلیقه خاص اولیا و مربیان بستگی دارد، در برخی خانواده‌ها و مدارس انجام گرفته است؛ مثلاً برای پسران آماده کردن جانماز مرتب و نو همراه **سجاده** مناسب و شیشه کوچکی از عطر خوب و **تسبیح** و برای دختران، چادر نماز و مقنعه سفید و متناسب، به همراه یک جلد **کلام الله مجید** و یک جلد کتاب دعا که همگی نو و با سلیقه تهیه شده باشد و هدای آن‌ها به نوجوان، تأثیری بسزا در روحيات او خواهد داشت و اولین ارتباط رسمی و جدی او را با خدا، در حاله‌ای از نورانیت و عطر دل‌انگیز **معنویت** قرار خواهد داد و برای همیشه در **اندیشه** و **قلب** او جاودان خواهد ساخت.

← دعوت دوستان و همسالان

اگر این جشن در منزل، توسط خانواده صورت می‌گیرد، بهتر است با **دعوت** از همسالان و هم‌کلاسی‌های نوجوان، هم‌چنین بستگان، **دوستان** و خانواده‌هایی که تناسب لازم را با این فضای اخلاقی و معنوی دارند، تأثیرگذاری این جشن را افزایش داد و علاوه بر آن، خاطره با عظمت این رسم خدایسندانه را در **شخصیت** و روحیه همسالان و دوستان نوجوان، زنده نگه داشت که درعین حال نوجوان **مکلف** نیز توسط دوستان و حضور آنان مورد تشویق مناسب قرار می‌گیرد.

[۱۵] شرفی، مجدرضا، دنیای نوجوان، ص ۱۰۴، مؤسسه فرهنگی منادی تربیت، چاپ ششم، ۱۳۸۳ ش.
بهتر است از این فضاهای معنوی عکس‌هایی گرفته شود تا وقتی که فرد در زمان‌های مختلفی به آن نگاه می‌کند، متوجه فداست **تکلیف** و جایگاه او نزد خدا و خاطره‌های شیرین جشن تکلیف و زحمات والدین خود شود.

← افزایش بینش

حضور فردی آگاه و واجد شرایط، به عنوان سخن‌گو در این جشن، یقیناً می‌تواند در جهت توجیه اهداف والای جشن و انگیزه برگزاری آن که از

روح فداست و معنویت برخوردار است، سازنده باشد. لازم است چنین فردی با جملات و کلماتی بسیار روان و ساده و با ذکر حکایاتی شیرین و دلچسب، با [زیان](#) خاص خود آنان سخن گوید. بدیهی است که با در نظر گرفتن شرایط نوجوان، این سخنرانی نباید طولانی و خسته‌کننده باشد، بلکه به صورتی جذاب و مختصر و مفید و حداکثر به مدت ۲۰-۳۰ دقیقه انجام شود. [۶] شرفی، مجدرا، دنیای نوجوان، ص ۱۰۵، مؤسسه فرهنگی منادی تربیت، چاپ ششم، ۱۳۸۳ ش.

← مکان و زمان

در جایی که جشن تکلیف برگزار می‌شود، می‌توان با ذوق و سلیقه خاصی، فضای معنوی و روحانی مناسبی ایجاد نمود؛ مثلاً با تعدادی شمع روشن، آوای دل‌نشین قرآن، استفاده از مقواهای رنگی که شعارهای جالبی همچون «روز تولد معنوی تو را تبریک می‌گوییم» و یا «این جشن بزرگ تکلیف بر شما مبارک باد»، «روز پیوستن تو را به صف [موجدان](#) تبریک می‌گوییم»، و غیره می‌توان بر شکوه و عظمت این جشن افزود. [۷] شرفی، مجدرا، دنیای نوجوان، ص ۱۰۵، مؤسسه فرهنگی منادی تربیت، چاپ ششم، ۱۳۸۳ ش.

← دعوت‌نامه

تنظیم دعوت‌نامه مناسب همراه با جزوهای مختصر و مفید در زمینه «جشن تکلیف» برای والدین و ارسال آن به منازل، در جهت توجیه خانواده‌ها و هماهنگی آنان با [مدرسه](#) در برپایی هر چه بهتر و مؤثرتر این مراسم بسیار مناسب خواهد بود. [۸] شرفی، مجدرا، دنیای نوجوان، ص ۱۰۵، مؤسسه فرهنگی منادی تربیت، چاپ ششم، ۱۳۸۳ ش.

معرفی منابع

۱. راهنمای سعادت، سید بن طاووس، مترجم، سید مجدباقر شهیدی گلپایگانی، تهران، انتشارات سعدی، ۱۳۴۱ ش.
۲. جشن تکلیف، مجدی ری‌شهری، نشر دارالحدیث قم.

پانویس

۱. ↑ شرفی، مجدرا، دنیای نوجوان، ص ۹۶، مؤسسه فرهنگی منادی تربیت، چاپ ششم، ۱۳۸۳ ش.
۲. ↑ فرهادیان، رضا، والدین و مربیان مسئول، ص ۱۰۳، دفتر تبلیغات اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۳ ش.
۳. ↑ شرفی، مجدرا، دنیای نوجوان، ص ۱۰۴، مؤسسه فرهنگی منادی تربیت، چاپ ششم، ۱۳۸۳ ش.
۴. ↑ شرفی، مجدرا، دنیای نوجوان، ص ۱۰۴، مؤسسه فرهنگی منادی تربیت، چاپ ششم، ۱۳۸۳ ش.
۵. ↑ شرفی، مجدرا، دنیای نوجوان، ص ۱۰۴، مؤسسه فرهنگی منادی تربیت، چاپ ششم، ۱۳۸۳ ش.
۶. ↑ شرفی، مجدرا، دنیای نوجوان، ص ۱۰۵، مؤسسه فرهنگی منادی تربیت، چاپ ششم، ۱۳۸۳ ش.
۷. ↑ شرفی، مجدرا، دنیای نوجوان، ص ۱۰۵، مؤسسه فرهنگی منادی تربیت، چاپ ششم، ۱۳۸۳ ش.
۸. ↑ شرفی، مجدرا، دنیای نوجوان، ص ۱۰۵، مؤسسه فرهنگی منادی تربیت، چاپ ششم، ۱۳۸۳ ش.

منبع

[سایت اندیشه قم، برگرفته از مقاله «جشن تکلیف»، تاریخ بازبینی ۱۳۹۶/۱۰/۲۴.](#)